

Rozdział 14 - Systemy Dowodzenia Incydentami

Czym jest ICS?

System Dowodzenia Incydentami (ang. *Incident Command System - ICS*) jest narzędziem zarządzania zaprojektowanym w celu połączenia wielu reagujących służb - w tym pochodzących z różnych jurysdykcji - pod jedną, wspólną strukturą dowodzenia. Przed upowszechnieniem ICS różne służby reagujące na katastrofę często rywalizowały o kontrolę, dublowały działania, pomijały krytyczne potrzeby i ogólnie zmniejszały skuteczność reakcji. W ramach ICS każda służba uznaje jedną „wiodącą” instytucję koordynującą, a wyznaczona osoba realizuje jedno lub więcej zadań będących częścią wspólnego planu działania oraz współpracuje z innymi służbami w określony sposób.

Termin ICS jest używany w wielu krajach, lecz jego znaczenie może się różnić w zależności od organizacji służb ratowniczych i sposobu reagowania na katastrofy naturalne lub spowodowane przez człowieka. Tworząc lokalną grupę łączności kryzysowej, należy zawsze uwzględnić sposób integracji łączności amatorskiej z lokalnymi systemami. Grupy, które nie są postrzegane jako współpracujące z systemem, nie zostaną do niego dopuszczone. Sytuacja kryzysowa nie jest czasem na dyskusję o tym, kto dowodzi.

Systemy dowodzenia incydentami opierają się na prostych i sprawdzonych zasadach zarządzania znanych z biznesu. W organizacjach publicznych i prywatnych kierownicy realizują codzienne zadania, takie jak planowanie, kierowanie, organizowanie, koordynowanie, komunikowanie, delegowanie i ocena działań. W ICS jest podobnie, lecz odpowiedzialności są często dzielone między kilka instytucji. Zadania te - zwane w ICS obszarami funkcjonalnymi - są realizowane pod ogólnym kierownictwem jednego Dowódcy Incydentu (IC - *Incident Commander*) w sposób skoordynowany, nawet przy udziale wielu służb i ponad granicami jurysdykcji. ICS charakteryzuje się także wspólną terminologią, skalowalną strukturą oraz jasnymi liniami odpowiedzialności.

Dowódca Incydentu

Pierwszym Dowódcą Incydentu jest zazwyczaj najwyższy rangą funkcjonariusz pierwszej jednostki reagującej obecny na miejscu zdarzenia. IC odpowiada za zarządzanie incydem i rozpoczyna działania poprzez określenie początkowych celów operacyjnych, a następnie opracowanie Planu Działań Incydentu (ang. *Incident Action Plan - IAP*).

W przypadku niewielkiego zdarzenia IC może samodzielnie wykonywać wszystkie funkcje ICS, natomiast przy większych incydentach zwykle deleguje obowiązki innym osobom. Mimo delegowania zadań IC nadal ponosi ogólną odpowiedzialność za przebieg działań.

Osoby pełniące określone funkcje w ICS mogą zmieniać się w trakcie incydentu wraz ze zmieniającymi się potrzebami operacyjnymi. Na przykład we wczesnej fazie zdarzenia związanego z materiałami niebezpiecznymi Dowódcą Incydentu może być oficer straży pożarnej.

Struktura ICS – wspólne założenia

Elastyczna i modułowa organizacja

Sekcje operacyjne mogą być rozbudowywane lub ograniczane w zależności od sytuacji. W niewielkim zdarzeniu obsługiwany przez jedną służbę IC może realizować większość funkcji. W miarę wzrostu skali i złożoności działań oraz zaangażowania kolejnych instytucji zadania mogą być ponownie przydzielane i dzielone. W takich sytuacjach może pojawić się zapotrzebowanie na dodatkowe środki łączności - w tym łączność amatorską - która musi działać w ramach obowiązującej struktury.

Jedność dowodzenia

Każda osoba uczestnicząca w działaniach podlega tylko jednemu przełożonemu. Eliminuje to sprzeczne polecenia, zwiększa odpowiedzialność, ogranicza samowolne działania, poprawia przepływ informacji oraz bezpieczeństwo operacyjne. Jest to podstawowa zasada struktury dowodzenia ICS.

Wspólna terminologia

Poszczególne służby ratownicze opracowywały swoje procedury niezależnie od siebie, a co za tym idzie – również własną terminologię. Może to prowadzić do nieporozumień, ponieważ to samo słowo może mieć inne znaczenie w różnych organizacjach.

Gdy różne służby muszą współpracować, stosowanie wspólnej terminologii staje się kluczowym elementem sprawnej komunikacji i współdziałania – zarówno wewnątrz zespołów, jak i pomiędzy organizacjami zaangażowanymi w działania ratownicze.

System zarządzania zdarzeniami (ang. *Incident Command System*) promuje używanie jednolitego słownictwa oraz zawiera powiązany słownik pojęć, który ujednolica nazewnictwo stanowisk, opis zasobów i sposób ich organizacji, typy obiektów wykorzystywanych podczas działań oraz wiele innych zagadnień. Stosowanie wspólnej terminologii jest szczególnie widoczne w nazwach ról dowódczych, takich jak Dowódca Zdarzenia (ang. *Incident Commander*), Oficer ds. Bezpieczeństwa (ang. *Safety Officer*) czy Szef Sekcji Operacyjnej (ang. *Operations Section Chief*).

Zarządzanie przez cele

Działania są prowadzone w oparciu o jasno określone cele, które są ustalane według priorytetu, konkretne, osiągalne i - o ile to możliwe - określone w czasie. Cele realizuje się poprzez określenie strategii (ogólnych planów działania), a następnie taktyk (sposobów realizacji strategii).

Zakres nadzoru

Aby ograniczyć liczbę obowiązków przypadających na jedną osobę, ICS zakłada, że pojedynczy przełożony powinien nadzorować od trzech do siedmiu osób, przy czym optymalna liczba to pięć. Jeśli liczba podwładnych przekracza siedem, konieczne jest rozszerzenie struktury dowodzenia poprzez delegowanie zadań (np. tworzenie nowych sekcji, zespołów lub grup zadaniowych). Jeśli jest ich mniej niż trzech, zakres odpowiedzialności może zostać włączony do wyższego poziomu

dowodzenia.

Rola grupy łączności kryzysowej w ICS

Udział w działaniach prowadzonych w ramach ICS odbywa się wyłącznie na zaproszenie - nie ma miejsca dla przypadkowych wolontariuszy. Relacja grupy łączności kryzysowej ze strukturą ICS zależy od konkretnej sytuacji. Jeśli grupa zapewnia łączność wewnętrzną tylko dla jednej instytucji i nie musi komunikować się z innymi służbami, może funkcjonować poza strukturą ICS, współpracując wyłącznie poprzez obsługiwaną instytucję.

W niektórych sytuacjach grupa łączności kryzysowej może wspierać jednocześnie kilka instytucji. W miarę przekazywania odpowiedzialności za zarządzanie incydem między służbami, jej zadania mogą ulec zmianie - np. przejść na wsparcie nowej instytucji - lub zostać zakończone.

Mniej doświadczeni wolontariusze łączności kryzysowej powinni zapoznać się z systemem dowodzenia incydentami obowiązującym w ich kraju lub regionie oraz zrozumieć jego podstawową strukturę i zasady działania.

Revision #4

Created 2026-02-23 12:46:50 UTC by SP9SPM

Updated 2026-02-25 15:58:45 UTC by SP9SPM